

Presentació:

- **Informe del Servei d'Acollida i Recerca dels anys 2019-2021**
- **Manual per la protecció de menors i adults vulnerables i del Protocol per la prevenció i intervenció davant un delictes d'abús sexual**

Dr. Xavier Puigdollers

Servei d'Acollida i Recerca

Recordaran que en el mes de febrer de 2019 van sorgir a les xarxes socials diversos missatges referents a fets contra la llibertat sexual ocorreguts a escoles claretianes i protagonitzats per claretians o personal que treballava a les mateixes.

Paral·lelament a les denúncies que es van fer en el seu moment a través dels mitjans de comunicació o xarxes socials, els autors dels missatges rebuts pel Servei d'Acollida i Recerca són principalment d'antics alumnes. Comenten les situacions en què es van trobar o de les quals diuen haver tingut coneixement per ser companys de curs. Es parla d'actituds indecoroses o d'agressions com tocaments inapropiats.

Tots els casos havien ocorregut feia temps i feien referència a persones que o estan mortes o per edat estan retirades de la docència, encara que poguessin col·laborar en serveis interns.

La reacció institucional dels Claretians va ser ràpida i clara:

- Van manifestar el seu desconeixement de qualsevol agressió soferta per un infant i van manifestar la seva intenció d'esclarir els fets i protegir els alumnes.
- Van fer declaracions públiques i van remetre uns comunicats als pares dels alumnes de les escoles.
- Van contactar amb les víctimes que se'ls havien adreçat.
- Van posar els fets en coneixement de la Fiscalia.
- Van oferir un canal de comunicació per atendre les possibles noves queixes.
- Van posar els fets en coneixement de les autoritats eclesiàstiques.
- Van acordar mesures cautelars referents als claretians citats com a autors de les agressions.

Cal dir que les diligències iniciades a Fiscalia van ser arxivades per considerar que, en el moment dels fets, no constaven denúncies dels perjudicats, o dels seus representants legals en tractar-se de menors d'edat, i per haver prescrit l'acció en cas d'haver ocorregut els fets denunciats.

Per altra banda, el P. Provincial va acordar mesures cautelars referents als claretians citats com a autors de les agressions i va posar els fets en coneixement de les autoritats eclesiàstiques segons les normes del Dret Canònic.

Es va crear un Servei d'Acollida i Recerca per:

- Atendre les persones que manifestaven haver patit alguna agressió
- Aclarir els fets i prevenir el futur
- Mantenir obert un correu electrònic de contacte
- S'encarrega el Servei a una persona externa a l'Institut i se li demana:
 - Aclarir si a les escoles o en altres serveis amb menors de la Província Claretiana de Catalunya s'ha produït d'ençà de 1970 algun atac contra la llibertat sexual dels infants.
 - En el cas de detectar-ne algun, esbrinar com es va produir, qui en va ser l'autor, la víctima, les circumstàncies personals i socials de l'entorn i el moment històric del fet.
 - Esbrinar el coneixement que els responsables dels centres van tenir del fet i, en el seu cas, mesures que van prendre.
 - Escoltar i atendre les persones afectades i, de ser-ne el cas, oferir les ajudes adients d'acord amb Claretians de Catalunya.

De les gestions fetes es constata:

- Les queixes en general mostren indignació pels fets ocorreguts i demanen que els responsables siguin apartats del tracte amb infants. Alguns demanen privacitat per la informació donada. També es van rebre comunicats que manifestaven sorpresa i suport a la persona denunciada. En total es van rebre 22 queixes i 7 missatges de suport.

- S'ha de destacar que els fets exposat a les xarxes socials provocaven reaccions d'altres companys que manifestaven haver viscut una situació semblant amb la mateixa persona o que, al contrari, mostraven estranyesa pel bon record que tenien de la persona denunciada.

- Hi ha implicats dos claretians i dos seglars.

Respectarem la intimitat de les persones i no direm noms dels implicats.

Un dels casos referit a un claretia està arxivat “pro nunc” (per ara) per la Congregació de la Doctrina de la Fe donada la falta de testimonis directes dels denunciants. Atenent a les denúncies, el religiós, d'edat avançada, viu retirat sense cap contacte amb infants ni exercici del ministeri pastoral, ni públic.

L'altre claretia, també jubilat i d'edat avançada, està retirat en una comunitat. La Congregació de la Doctrina de la Fe va dictaminar que no pot tenir cap encàrrec ministerial ni exercir públicament cap ministeri sacerdotal. Els fets van ser coneguts per la comunicació d'una persona que es va adreçar al Servei d'Acollida i Recerca i que no volia que hi hagués cap comunicació pública sobre la denúncia. Aquest cas es refereix a una situació d'assetjament a una persona adolescent ubicada fora de l'àmbit educatiu i pastoral en els anys 70.

En els casos referits a seglars, un va morir. L'altre va deixar l'escola poc després dels fets i aquesta escola va ser tancada fa molts anys.

- Es va rebre una consulta per aclarir com actuar davant unes actuacions ocorregudes fora de l'àmbit escolar i que no van tenir més transcendència.

- Es recorden alguns fets anteriors a 1970 dels quals no hi ha constància concreta dels implicats.

L'informe realitzat conclou:

- Valorar els fets ocorreguts tenint en compte el canvis en la percepció social i legislativa produïdes amb els pas dels anys.

- Valorar la situació personal de les víctimes i dels afectats. Respectant la seva intimitat i la presumpció d'innocència.

- Destacar la manca de denúncies i la prescripció de les accions penals.

- Fa anys que es treballa en els centres escolars diversos programes d'educació sexual i formació adequada per prevenir qualsevol actuació inadequada.

- El canvi en la percepció actual del tracte amb infants.

- Els fets han prescrit i no hi va haver denúncies en el seu moment.

- Respectar la intimitat de les víctimes i oferir ajuda.

- Les persones denunciades són d'edat avançada, estan apartades del tracte amb infants i s'ha de respectar la presumpció d'innocència.

- Els canvis legislatius en el tractament de les agressions sexuals.

Es recomana:

- Oferir disculpes a les víctimes.

- Oferir suport als causants.
- Establir un sistema de formació permanent als professors.
- Oferir ajuda als pares en les necessitats dels fills.
- Oferir comprensió i ajuda als alumnes en el seu creixement.
- Establir protocols referents a fets que puguin vulnerar la dignitat de les persones.
- Posar en coneixement de les autoritats civils i canòniques els fets que es puguin produir en el futur.
- Establir un canal de comunicació permanent per recollir qualsevol situació de conducta inapropiada en l'àmbit dels serveis prestat als infants.

Arribada la data de presentació de l'informe a finals del 2019 es van produir una sèrie de circumstàncies que van aconsellar retardar l'entrega: la nova estructura de la Província, els nous Protocols i també la pandèmia.

Comentarem ara tots aquests canvis, les diverses actuacions realitzades i presentarem el nou Protocol de prevenció i orientació.

Prevenim

Durant tot aquest temps, des de gener del 2020 fins aquests moments, juny del 2021, ha estat activa l'adreça electrònica Prevenim del Servei d'Acollida i Recerca creat a resultes de les denúncies de l'any 2019. En tot aquest període de temps no s'ha rebut cap comunicat més.

Tampoc s'ha rebut cap consulta a través del telèfon reservat per aquest motiu i que està a disposició de les direccions dels centres.

Síndic de Greuges

Es va rebre a través del Síndic de Greuges de Catalunya la comunicació d'una denúncia atribuïda a un claretià que no s'ha pogut verificar. La informació facilitada pel Síndic feia referència al nom d'una persona que no constava en els arxius com a claretià i del qual tampoc no es va poder establir cap relació per les dates dels fets, segons la informació facilitada. Es van traslladar al Síndic de Greuges els resultats infructuosos de la recerca i es va oferir el Servei d'Acollida i Recerca per si la persona volia adreçar-s'hi per intentar aclarir els possibles fets. No es rebre cap comunicat de la persona interessada.

Visites a Escoles

En acabar aquest període extraordinari per la situació de pandèmia, que sens dubte ho ha contagiada tot, l'encarregat d'atendre el Servei d'Acollida i Recerca ha fet una visita al Col·legi Claret de Barcelona i al de Valls.

Es confirma que no hi ha hagut cap incidència a les escoles referents a comportaments inapropiats d'índole sexual. No tenen constància que cap alumne o família s'hagi adreçat al Servei d'Acollida i Recerca mitjançant l'adreça electrònica de Prevenim.

Cada escola dintre de la seva dinàmica i necessitats tenen organitzat un sistema d'observació del comportament dels alumnes i acompanyament de les famílies. Es realitzen sessions d'educació sexual i es tracten qüestions referents a la sexualitat en les tutories.

Els Protocols de les escoles estan actualitzats i són coneguts pel professorat. Es considera imprescindible el treball i el compromís personal del professorat, i no hi ha cap dubte que existeix.

Consideren oportú mantenir l'adreça de Prevenim i el Servei d'Acollida i Recerca i veurien positivament rebre informació de les novetats legislatives.

Protocol General

El 25 de novembre de 2019 el Pare General va enviar un missatge als Superiors i a tots els missioners claretians i col·laboradors, presentant el 'Vademècum per a la protecció de menors i adults vulnerables i un protocol per la prevenció i intervenció davant d'un delictes d'abús sexual'. El missatge és clar en els objectius a aconseguir i la forma d'actuar.

Podem destacar: "L'abús de menors i persones vulnerables comès per un missioner profana la santedat de l'altra persona, denigra la seva pròpia consagració i traeix el Senyor a qui proclama. Estem fermament amb el Pontífex per 'combatre aquest mal que toca el nucli de la seva missió: anunciar l'Evangeli als petits i protegir-los dels llops voraçs (...) si a l'Església es descobreix fins i tot un sol cas d'abús –que representa ja en ell mateix una monstruositat–, aquest cas serà afrontat amb la serietat més gran".

Proclama que:

- Farem tot allò possible perquè tots els ambients claretians siguin segurs per a tothom.

- Per a nosaltres la cura de les persones és una part integral de la nostra missió.

- Necessitem formar-nos en allò referent a la vida espiritual i les relacions personals.

- Cultivar la vida fraterna per evitar abusos a menors.

El Vademècum i Protocol consta d'una Introducció, tres apartats i tres annexos.

En la introducció, després de presentar el text i la motivació, manifesta el compromís de:

- Tenir cura i educar a tothom en el respecte en l'exercici del ministeri.
- Protegir de manera particular els nens, joves i adults vulnerables.
- Crear comunitats segures i solidàries que ofereixin entorns d'amor on hi hagi una vigilància informada sobre els perills de l'abús.

També el propòsit de fer-ho:

- Selecció i formació acuradament dels que tinguin alguna responsabilitat o actuació en el nostre servei missioner a l'Església, d'acord amb les polítiques de reclutament segures contingudes en aquest Vademècum.

- Responent a les denúncies d'abusos contra els qui presten algun servei en les nostres institucions, d'acord amb els procediments que s'enuncien més endavant.

- Oferint una atenció pastoral a aquells que han patit un abús.

- Remetent a les autoritats civils competents les denúncies presentades contra qualsevol persona vinculada a la nostra Congregació que ha pogut cometre un delicte contra un nen, jove o adult vulnerable, segons la legislació de país.

Indica que totes les Províncies han de tenir el seu propi Vademècum i Protocol seguint les indicacions del Protocol General.

Destaca que en el centre del document hi ha les víctimes i les seves famílies: protegir-les, acompanyar-les, ajudar-les a reparar el dany que han patit i assegurar-los la justícia que mereixen.

L'Apartat 1 de "Precisions", està dedicat a indicar qui són els receptors del document i defineix els conceptes menor i adult vulnerable, així com els conceptes d'abús sexual de menors i adults vulnerables.

L'Apartat 2 de "Com protegir els menors i prevenir els abusos", recull indicacions per fomentar un ambient segur i de protecció. La cura que s'ha de tenir amb els aspirants a ingressar en la Congregació i amb els col·laboradors i la seva formació permanent. El deure d'elaborar Protocols de protecció.

L'Apartat 3 està dedicat a concretar la forma d'actuar davant la denúncia d'abusos sexuals.

Annex 1. Indicacions per als Superiors Majors

Annex 2. Elements per a un Codi de Conducta

Annex 3. Formulari de denúncia

Creació de la Província Sanctus Paulus

La Província de Sanctus Paulus es va erigir l'1 de gener de 2020, amb el següent decret:

“Que s'erigeixi canònicament la Província Sanctus Paulus com a fruit de la unió dels actuals Organismes Majors de Catalunya, Euskal Herria, França i Itàlia, amb tots els seus membres, béns mobles i immobles. En conseqüència, els límits territorials de la nova Província seran els actuals dels esmentats Organismes Majors. La Cúria Provincial s'ubicarà a Barcelona (Espanya)”.

Nou Protocol de la Província Sanctus Paulus

A data 1 de juny de 2021 el Govern Provincial de Sant Pau aprova el document provincial: 'Manual per a la protecció de menors i adults vulnerables i Protocol per a la prevenció i intervenció davant d'un delicte d'abús sexual'. En la seva estructura assumeix les indicacions del Protocol General que hem comentat.

Consta d'una Introducció, 6 apartats i 3 Annexos. De la mateixa manera que en el Protocol General, la Introducció està dedicada a clarificar conceptes i els apartats tracten amb detall la forma d'actuar en cas de produir-se algun abús. Els Apartats 4, 5 i 6 estan dedicats a la publicació, revisió i conceptes d'ordre intern. En els Annexos consta: model de declaració de rebuig a l'abús sexual, elements per un Codi de Conducta, model de notificació de denúncia.

Cal destacar que s'estableix l'obligació de cada centre de tenir el seu propi Protocol de Prevenció i Actuació davant d'una situació d'abús, que ha d'assumir i incorporar el que estableix el protocol provincial.

Voldria destacar la importància que en la protecció dels infants té la inquietud dels educadors i responsables de l'activitat. Els Protocols són eines al servei d'una causa: la protecció dels infants i adults vulnerables, però els autèntics protagonistes de la protecció som els adults responsables. El protocol en si, no protegeix, el que protegeix és l'educador, els pares, els responsables de l'activitat, els adults que estan a prop dels menors. Els protocols són l'eina que ens facilita la reacció davant l'agressió i ens marca el camí a seguir per fer efectiva la protecció.

Així doncs:

- Hem de ser conscients de la nostra responsabilitat.

- Acceptar el paper actiu que tenim en la protecció dels infants.
- Conèixer el Protocol i la forma d'actuar en el moment precís.
- Crear un ambient seré i segur en les activitats amb menors.
- Explicar i donar a conèixer el protocol als nostres alumnes i la forma d'actuar.

Barcelona, a 15 de juny de 2021